

ÇOCUK HASTALARDA ACİL DİŞ TEDAVİLERİNİN RETROSPEKTİF DEĞERLENDİRMESİ

RETROSPECTIVE EVALUATION OF TREATMENT OF DENTAL EMERGENCIES IN PEDIATRIC PATIENTS

Mesut Enes ODABAŞ¹

Ceren DEVECİ²

Alev ALAÇAM³

ÖZET

Amaç: Diş travmaları ve pulpal ağrı şikayetleri acil diş hekimliği başvuru nedenlerindedir. Bu retrospektif çalışmada kliniğimize başvuran ve acil diş tedavisi gereken hastaların prevalansının ve özelliklerinin belirlenmesi amaçlandı.

Gereç ve Yöntem: 2010 Eğitim-Öğretim döneminde Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı kliniğine başvuran 2-16 yaş gruplarındaki hastalara verilen acil diş tedavisi hizmetlerinin değerlendirilmesi yapıldı. Hikaye ve fizik muayenesine göre acil olarak kabul edilen ve randevusuz tedavi uygulanan hastaların başvuru şikayeti, acil olarak değerlendirilme sebebi ve yapılan tedavileri kesitsel, retrospektif olarak değerlendirildi.

Bulgular: Hasta kayıtlarında 2010 yılında kliniğimizde 25253 hasta tedavi edildiği saptandı. Bu hastaların 1367'si hikaye ve fizik muayene sonucunda acil olarak değerlendirilerek randevusuz tedavi altına alındığı belirlendi. Bu hastaların 593'ü kız (% 43.4), 774'ü (% 56.6) erkek olarak saptandı. Hastaların ortalama yaşı 7.62 (\pm 3.35) yıldır. Hastaların 1101 (% 80,5)'i diş ağrısı (spontan olarak başlayan ağrı, perküsyonda ağrı ve gece ağrısı), 138 (% 10.1)'i travma ve 127 (% 9.4)'ü akut apikal apse ve yüzde selülit nedeniyle acil tedaviye alındı. Bu hastaların 138'ine acil travma tedavisi, 128'ine drenaj, 357'sine diş çekimi, 450'sine kök kanal tedavisi uygulanırken 294 hasta tedaviye koopere olamadığından sedasyona yönlendirildi.

Sonuç: Bu çalışmada çocuklara yönelik acil diş hekimliği hizmetlerinin prevalansı % 5.41 olarak bulundu. Pulpal ağrı nedeniyle yapılan başvuruların ve kök-kanal tedavisinin daha fazla olduğu saptandı.

Anahtar Kelimeler: Acil diş tedavileri, çocuk diş hekimliği, diş çürüğü, diş travması

SUMMARY

Objective: Dental trauma and pulpal pain complaints are main referral causes of emergency dental care. In this retrospective study, it is aimed to determine the prevalence and demographic properties of patients admitted to our clinic and required emergency dental treatment.

Material and Method: The emergency dental treatment services applied to patients between ages 2-16 years who referred to Gazi University Faculty of Dentistry Department of Pedodontics in year 2010 has been evaluated. Complaint, cause of emergency referral and the treatment of patients admitted as emergency according to their history and physical examination has been evaluated cross-sectionally and retrospectively.

Results: According to patient records, 25253 patients were treated in our clinic in 2010.1367 patients were evaluated as emergency aid and treated without appointment as a result of their history and physical examination. 593 patients were girls (43.4%) and 774 were boys (56.6%). The average age of these patients was 7.62 (\pm 3.35) years. 1101 (80.5%) of these patients were treated as emergency with dental pain (acute onset begun spontaneously, pain in percussion and night pain) whereas 138 (10.1%) patients had dental trauma and 127 (9.4%) of emergency patients were treated because of acute apical abscess and facial cellulitis. 138 of these patients had emergency trauma treatment, 128 patients were treated with drainage, 357 patients were treated with tooth extraction and 450 patients were treated with root canal treatment while 294 of these patients could not cooperate to treatment and referred to treatment under sedation.

Conclusion: In this study, the prevalence of emergency dental treatment in paediatric patients was found as 5.41%. It has been found that the most common cause of referral was pulpal pain and the most frequently type of treatment was root-canal treatment.

Key Words: Dental emergencies, pediatric dentistry, dental caries, dental trauma

Makale Gönderiliş Tarihi : 25.02.2011

Yayına Kabul Tarihi : 25.04.2011

¹Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı, Dr.

²Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı, Dt.

³Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı, Prof. Dr.

GİRİŞ

Çocuklar diş ağrısı, enfeksiyon ve diş travmaları nedenleriyle acil diş tedavi işlemleri görebilmektedirler. Özellikle pulpadaki enfeksiyon periapikal apseye ve apikal periodontitise neden olabilmekte, selülit veya başka komplikasyonlar ile diğer dokulara yayılabilmektedir. Bu lokalize komplikasyonlar şayet tedavi edilmez ise ölüme kadar varabilen durumlar ortaya çıkabilmektedir. Pulpa ve periapikal doku hastalıkları acil diş tedavi merkezlerine en sıklıkla başvuru şikayetlerin başında gelmektedir. Yapılan araştırmalar diş çürüğünün acil diş tedavilerinde en fazla başvuru nedenlerinden biri olduğu ortaya çıkarmıştır^{1,6,9,10,13,14}. Bu çalışmalarda diş çürüğünün % 15-89 arasındaki bir oranda acil başvurularına neden olduğu ve genellikle çocukların süt dişlerinde ortaya çıktığı bildirilmiştir. Aynı zamanda diş travmaları nedeniyle de acil diş tedavilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Diş travmaları acil diş tedavilerinin % 3-80 kısmını oluşturduğu bildirilmiştir^{1,6,9,10,13,14}.

Sheller ve arkadaşları¹³, çürüğe bağlı ağrı nedeniyle başvuran toplam 362 acil hasta üzerinde yaptıkları araştırmada başvuranların % 19'da biberon çürüğü tespit etmişler aynı zamanda birçok çocuk hastanın ilk kez diş tedavisini acil diş tedavisi olarak gördüğü bildirmişlerdir. Lombardi ve arkadaşları⁹ ise, travmaya bağlı 487 acil hastayı inceledikleri retrospektif çalışmada % 80 oranında çocukların ilk kez diş hekimleriyle travma nedeniyle karşılaştıklarını rapor etmişlerdir. İngiltere ve Amerika'da yapılan çalışmalarda hastanelerin acil diş tedavi merkezlerine en sıklıkla diş ağrısı, apse ve diş travma nedeniyle başvurular olduğu bildirilmiştir^{1,6}. Bu tip acil diş tedavi merkezlerine başvuran hastaların özel diş kliniklerine başvuran hastalara göre belirli seviyede sosyoekonomik durumlarının düşük olduğunda tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın amacı acil diş tedavisi için 2010 yılı içerisinde pedodonti kliniğine başvuran çocuk hastaların prevalansının ve başvuru nedenlerinin belirlenmesidir.

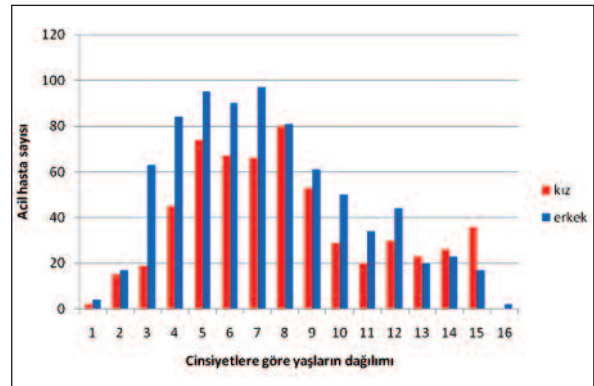
GEREÇ VE YÖNTEM

2010 yılında Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı Kliniği'ne başvuru-

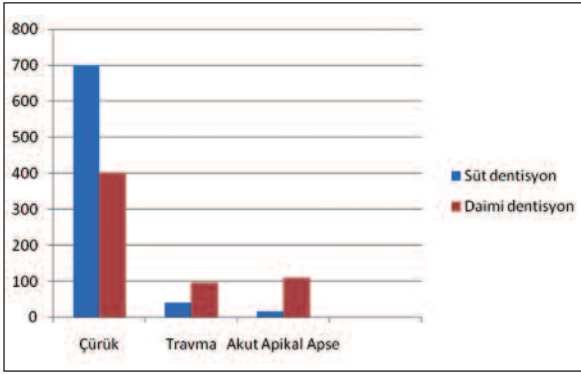
ran 2-16 yaş gruplarındaki hastalara verilen acil diş tedavisi hizmetlerinin kayıtları incelendi. Hikaye ve fizik muayenesine göre acil olarak kabul edilen ve randevusuz tedavi uygulanan hastaların başvuru şikayeti, acil olarak değerlendirilme sebebi ve yapılan tedavileri kesitsel ve retrospektif olarak değerlendirildi. Elde edilen veriler SPSS 13.0 istatistik programı kullanılarak tanımlayıcı analizler ile değerlendirildi.

BULGULAR

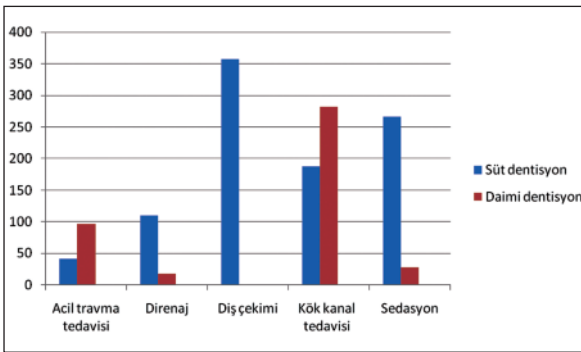
2010 yılında ait hasta kayıtları incelendiğinde Pedodonti Kliniği'nde 25253 hastanın tedavi edildiği saptandı. Bu hastaların 1367'si hikaye ve fizik muayene sonucunda acil olarak değerlendirilerek randevusuz tedavi altına alındığı belirlendi. Acil hastaların 593'ü kız (% 43.4), 774'ü (% 56.6) erkek çocuk olarak saptandı. Acil hastaların ortalama yaşı 7.62 (\pm 3.35) yıl olarak belirlendi (Şekil 1). Hastaların 699 süt ve 402 daimi diş olmak üzere toplam 1101 (% 80,5)'i çürüğe bağlı diş ağrısı (spontan olarak başlayan ağrı, perküsyonda ağrı ve gece ağrısı), 41 süt ve 97 daimi diş olmak üzere toplam 138 (% 10.1)'i travma ve 17 süt ve 110 daimi diş olmak üzere toplam 127 (% 9.4)'sine akut apikal apse ve yüzde selülit nedeniyle acil tedaviye alındı (Şekil 2). Bu hastaların 138'ine acil travma tedavisi, 128'ine direnaj, 357'sine süt diş çekimi, 188 süt ve 282 daimi diş olmak üzere toplam 450'sine kök kanal tedavisi uygulanırken 294 hasta tedaviye koopere olamadığından sedasyona yönlendirildi (Şekil 3).

Şekil 1. Acil tedavi nedeniyle Pedodonti Kliniği'ne başvuran hasta sayısının cinsiyetlere göre dağılımı

Şekil 2. Acil başvuru nedenlerinin dağılımı

Şekil 3. Acil hastalarda süt ve daimi dentisyona göre uygulanan tedavilerin dağılımı

TARTIŞMA

Bu çalışmada Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Pedodonti Anabilim Dalı'na 2010 yılı içerisinde acil diş tedavisi işlemi için başvuran çocuk hastaların prevalans ve başvuru nedenleri incelenmiştir. 2010 yılı içerisinde diş tedavisi gören çocuk hastaların yaklaşık % 5.4 (1367) acil diş tedavisi kapsamında tedavi edilmiştir.

Son yıllarda özellikle gelişmiş ülkelerde çürük oranında azalma olsa da, acil diş tedavileri düşük sosyoekonomik seviyelerdeki çocuklarda problem olmaya devam etmektedir⁵. 2004 yılında ülkemizde yapılan "Türkiye'de Ağız-Diş Sağlığı Düzeyi: Ülke Profili 2004" adlı araştırmanın sonuçlarına göre çürük prevalansları 5 yaş çocuklarda % 69.8, 12 yaş çocuklarda % 61.1 ve 15 yaş çocuklarda % 61.2 olarak yüksek bir oranda rapor edilmiştir⁷. Bu çürük prevalansındaki yüksek oranlara paralel olarak ülkemizdeki acil diş tedavi gereksinimi de büyük bir oranda artmaktadır. Battenhouse ve arkadaşları³, travmatik

olmayan durumlar dışında, diş çürükleri ve apse oluşumlarının acil diş tedavi başvurularının % 54'nü oluşturduğunu bildirmişlerdir. Wilson ve arkadaşları¹⁵ ise diş çürüklerinin % 73 oranında acil tedavilere neden olduğunu bildirirlerken, Graham ve arkadaşları⁸ daha yüksek bir oranda (% 96) çürük ve apselerin acil tedavi başvurularına neden olduğunu rapor etmişlerdir. Bu çalışmada da diğer çalışmalara benzer olarak çürüğe bağlı ağrı şikayeti yüksek oranda (% 80.5) acil başvuru nedeni olmuştur.

Kanada'da yapılan bir araştırmada nüfusun % 5.4, Amerika'da yapılan bir araştırma'da ise nüfusun % 3.1 oranında acil diş kliniklerine travmaya bağlı olmayan nedenlerden dolayı başvurdukları tespit edilmiştir^{4,11}.

Acil diş tedavi nedenlerinin diğer önemli nedenlerinden biri de diş travmasıdır. Bu çalışmada hastaların % 10.1 travma nedeniyle acil başvuruda bulunmuşlardır. Bu oran diğer çalışmalarda elde edilen verilerden daha düşük olmuştur. Bu oran, Amerika'da yapılan araştırmada % 27, İngiltere'de % 23 ve İsrail'de ise % 31 olmuştur^{1,2,6}.

Bu araştırmada, acil diş tedavisi nedeniyle başvuran çocuk hastalara acil travma tedavisi, direnaj, diş çekimi ve kök kanal tedavisi uygulanmış, kooperasyon kurulamayan çocuklar ise sedasyona yönlendirilmiştir. Akut apikal apse özellikle selülit nedeniyle başvuran hastalara antibiyotik uygulamasını takiben girişimsel tedaviler yapılmıştır.

Diş hekimliğinde acil diş başvurularında yapılan tedaviler ile ilgili çok sayıda araştırma yoktur. 10 yıl süreli retrospektif bir çalışmada, Zeng ve arkadaşları¹⁶, süt dişi acil tedavilerini çekim (% 46), endodontik işlemler (% 16) ve muayene-antibiyotik verilmesi (% 56) olarak belirtirken, daimi dişlerde çekim (% 37), endodonti (% 25) ve muayene-antibiyotik verilmesi (% 17) olarak bildirmişlerdir. Bu çalışmada farklı olarak kök kanal tedavisi (% 33) uygulamaları çekim işlemlerinden (% 26) daha fazla sayıda bulunmuştur. Rowley ve arkadaşları¹² ise yaptıkları araştırmada acil başvuruların % 51 travma, % 40 çürük ve % 9 diğer olarak rapor etmişlerdir. Travma vakalarında süt dişlerine % 56 oranında çekim ve % 39 oranında sadece muayene yapıldığını, daimi dişlerde ise repoze veya replante edildikten sonra % 40 oranında

splint ve % 15 oranında sadece muayene yapıldığını bildirmişlerdir.

Çocuklarda ilk seans diş tedavileri oldukça önemlidir. Bazı çocuklarda gözlenen şiddetli kaygı, korku, iletişim güçlüğü ya da davranış bozukluğu ilk seansta uygulanan ağırlı bir girişim sonucu oluşabilmektedir. Birçok çocuk hastanın ilk kez diş tedavisini acil diş merkezlerinde gördüğü bildirilmiştir^{9,13}. Bu araştırmada kooperasyon sağlanamayan çocuk sayısı % 21 olarak ortaya çıkmıştır. Bu çocukların tedavilerinin başka bir seansta sedasyon altında yapılmasına karar verilmiştir.

Sonuç olarak, bu çalışmada en fazla çürüğe bağlı ağrı nedeniyle (% 80.5) acil başvuru olduğu tespit edilmiştir. Bu acil tedavi ihtiyaçları koruyucu diş hekimliği uygulamalarının artırılması ile önüne geçilebileceğini ve maliyeti yüksek girişimsel tedavilerin bu sayede azaltılabileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

1. Agostini FG, Flaitz CM, Hicks MJ. Dental emergencies in a university-based pediatric dentistry postgraduate outpatient clinic: a retrospective study. *ASDC J Dent Child* 68: 316-321, 300-311, 2001.
2. Al-Jundi SH. Dental emergencies presenting to a dental teaching hospital due to complications from traumatic dental injuries. *Dent Traumatol* 18: 181-185, 2002.
3. Battenhouse MA, Nazif MM, Zullo T. Emergency care in pediatric dentistry. *ASDC J Dent Child* 55: 68-71, 1988.
4. Cohen LA, Manski RJ. Visits to non-dentist health care providers for dental problems. *Fam Med* 38: 556-564, 2006.
5. Edelstein BL, Douglass CW. Dispelling the myth that 50 percent of U.S. schoolchildren have never had a cavity. *Public Health Rep* 110: 522-530, 1995.
6. Fleming P, Gregg TA, Saunders ID. Analysis of an emergency dental service provided at a children's hospital. *Int J Paediatr Dent* 1: 25-30, 1991.
7. Gökalp S, Doğan BG. Türkiye'de Ağız Diş Sağlığı Profili 2004. Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Basımevi, 2006.
8. Graham DB, Webb MD, Seale NS. Pediatric emergency room visits for nontraumatic dental disease. *Pediatr Dent* 22: 134-140, 2000.
9. Lombardi S, Sheller B, Williams BJ. Diagnosis and treatment of dental trauma in a children's hospital. *Pediatr Dent* 20: 112-120, 1998.
10. Quinby DJ, Sheller B, Williams BJ, Grembowski D. Parent satisfaction with emergency dental treatment at a children's hospital. *J Dent Child (Chic)* 71: 17-23, 2004.
11. Quinonez C. Self-reported emergency room visits for dental problems. *Int J Dent Hyg* 9: 17-20, 2011.
12. Rowley ST, Sheller B, Williams BJ, Mancl L. Utilization of a hospital for treatment of pediatric dental emergencies. *Pediatr Dent* 28: 10-17, 2006.
13. Sheller B, Williams BJ, Lombardi SM. Diagnosis and treatment of dental caries-related emergencies in a children's hospital. *Pediatr Dent* 19: 470-475, 1997.
14. Von Kaenel D, Vitangeli D, Casamassimo PS, Wilson S, Preisich J. Social factors associated with pediatric emergency department visits for caries-related dental pain. *Pediatr Dent* 23: 56-60, 2001.
15. Wilson S, Smith GA, Preisich J, Casamassimo PS. Nontraumatic dental emergencies in a pediatric emergency department. *Clin Pediatr (Phila)* 36: 333-337, 1997.
16. Zeng Y, Sheller B, Milgrom P. Epidemiology of dental emergency visits to an urban children's hospital. *Pediatr Dent* 16: 419-423, 1994.

Yazışma Adresi

Dr. Mesut Enes ODABAŞ
Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi,
Pedodonti Anabilim Dalı, Ankara
e-posta: mesut@gazi.edu.tr